

**MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
UNIVERSITATEA DE ARTE DIN TÂRGU-MUREȘ
ȘCOALA DOCTORALĂ**

TEZĂ DE ABILITARE

HABILITÁCIÓS ÉRTEKEZÉS

**Între scenă și studiu: perspective asupra punctelor de legătură dintre practică și teorie
în arta teatrală și cercetarea academică**

Színpad és tanulmány között: elmélet és gyakorlat átjárhatóságának lehetőségei a
színházművészetben és a tudományos kutatásban

**Lector universitar: dr. Porogi Judit Dorottya
Numele folosit în activitatea artistică și academică: Porogi Dorka**

2025

Rezümé

Habilitációs dolgozatom I. részében tudományos (I.1.), művészi (I.2.) és oktatói (I.3.) pályám megvalósult eredményeiről számolok be, II. részében pedig jövőbeli terveimet vázolom.

Az értekezés egyik alapvető tézise színháztörténet, színházelmélet és színházi gyakorlat szoros összefonódásának fölismerése. Rendezőként inspirál a tudomány, tudósként pedig a színház gyakorlatának leírása foglalkoztat. Kutatóként, szerzőként, szerkesztőként és tanárként célokom előmozdítani, hogy ez a két terület – elmélet és gyakorlat – ne szakadjon el egymástól, hanem legyenek képesek egymásból meríteni. A másik tézis a színészi játék kutatásának jelentőségét hangsúlyozza. A színházban a színészek munkája képes a leginkább lenyűgözni: ezt a munkát követni és segíteni a célokom – rendezőként, kutatóként és tanárként. Az értekezés első részében eddigi munkáim bemutatása és elemzése ezt a két tézist kívánják alátámasztani.

Tudományos pályám 2018-ban indult, amikor fölvettem a budapesti Színház- és Filmművészeti Egyetem Doktori Iskolájába. A négy év során kétszer nyertem el az Innovációs és Technológiai Minisztérium Új Nemzeti Kiválóság Programjának Doktorandusz-, illetve Doktorvárományosi ösztöndíját. 2022-ben védtem meg *A színház ideje* disszertációm (témavezető: Jákfalvi Magdolna) és szereztem PhD fokozatot summa cum laude minősítéssel. Munkámért 2023-ban Bécsy Tamás-díjban részesültem. A disszertáció könyv alakban, átdolgozva 2025 nyarán jelent meg a Magyar Tudományos Akadémia támogatásával. Szintén 2025-ben publikáltam „*Második tekintet*” – *Színháztörténeti tanulmányok* című online tanulmánykötetemet. A könyveket és egyéb saját kutatásaimat, publikációimat az **I.1.1. Saját kutatások** című alfejezetben részletezem.

A következő, az **I.1.2. Kutatóintézeti munka** című alfejezetben az ELTE HTK Irodalomtudományi Intézetének Modern Magyar Osztályán végzett munkámat ismertetem. Itt 2023-2025 között dolgoztam tudományos segédmunkatársként. Színháztörténész kollégáimmal 20. századi magyar drámatörténettel foglalkoztunk.

Ezután az **I.1.3. Részvétel csoportos kutatásokban** című alfejezetben az OTKA K142520. *A realista színház újjáépítése. Játéktörténet 1945–1989 között* című színháztörténeti kutatásban, illetve az *Erdélyi Magyar Színháztörténet X.– Színészképzés, 2025* és *XI. Nyelv, nemzetkép, színház 2026* című Philther-kutatásban való részvételemet mutatom be.

Az **I.1.4. Tudományszervezés és konferenciák** című alfejezetben konferenciárszvételeimet sorolom föl és kitérek tudományszervező tevékenységemre is.

2021 óta a *Theatron* színháztudományi periodika szerkesztőbizottságának a tagja vagyok, részt veszek a lapszámok szerkesztésben. Három könyv társszerkesztője voltam, egy forráskiadványt pedig önállóan szerkesztettem. Ezeket a munkákat az **I.1.5. Szerkesztői munka és publikációk** című alfejezetben ismertetem.

2012-ben kaptam színházrendező mesterdiplomát a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetemen, azóta dolgozom szabadúszó rendezőként. Az elmúlt tizennégy évben Magyarországon és Romániában huszonnégy színházi előadást rendeztem kőszínházakban és független színházakban, három nemzetközi projektben működtem rendezőként vagy művészeti vezetőként és további kisebb eseményeket, munkákat is jegyzek. Az **I.2. Művészeti tevékenység** című fejezetben néhány fontosabb színházi munkámról adok leírást és elemzést. Visszanézve az eddigi színházi rendezéseimre kirajzolódnak bizonyos témák és kérdéskörök, melyek más

tárgyaknál erősebben foglalkoztattak: ilyen a nők (és a férfiak) helyzete és sorsa, a depresszió és a képzelet témája, a közeg nélküliség, a szerelem és hatalom viszonya, vagy, ha a műfajokat és a rendezés módját nézem: a klasszikus tragédiák kortárs olvasatai, verses darabok, zenés előadások. Nincsenek műfaji előítéleteim, de vonzanak a „nehéz” szövegek. Ezen szempontok mentén tárgyalok néhány előadást, és kitérek a munkaformára is: minden színházi munkám során a partnerviszonyban, a közös alkotásban hiszek, és rendezői feladatnak, felelősségnek tartom összesíteni az alkotócsapat tehetségét és energiáit.

Az **I.3. Oktatási tevékenység** című fejezet egyetemi oktatói pályám tapasztalatait két alfejezetben összegzi, az első ezek közül az **I.3.1. Színészmesterség tanítása**. 2018 őszén tartottam az első színészmesterség trimeszteremet vendégtanárként, 2019-től kezdve pedig folyamatosan tanítok színészeket. Amit a mesterség oktatásáról gondolok, döntően befolyásolják a budapesti Színház- és Filmművészeti Egyetemen töltött évek. 2019–2024 között az osztály egyik prózai színészmesterség-tanáráként kísértem Novák Eszter és Selmeczi György zenés színművész osztályának munkáját, itt alakult ki saját tanári gyakorlatom. Önálló, autonóm alkotóművészek képzése a célom, és nagy hangsúlyt fektetek a figyelem, a fantázia és az elemzőkészség fejlesztésére. Kulcsfontosságúnak tartom a visszajelzést. 2024 októberétől adjunktusi állásban foglalkoztat alma materem, a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem. 2025 tavaszán az itteni végzős színészhallgatóknak rendezett vizsgaelőadás, a *Két Korea újraegyesítése* elnyerte a legjobb előadás díját a magyar nyelvű színművészeti egyetemeknek rendezett SZÍN-TÁR fesztiválon. A fejezetben fontosabb vizsgarendezéseimről is beszámolok.

A színészmesterség mellett 2019-től elméletet is tanítottam: színháztörténetet, drámatörténetet, írásgyakorlatot és színházfilozófiát vendégtanárként a Károli Gáspár Református Egyetemen, óraadóként a Színház- és Filmművészeti Egyetemen, a Freeszfe-n és a Pécsi Tudományegyetemen, majd 2025 őszétől a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetemen is. Minderről az **I.3.2. Elméleti tárgyak tanítása** című alfejezetben írok.

A **II.1. Tudományos tervek** című fejezetben legfontosabb kutatási, a **II.2. Művészi tervek** című fejezetben színházi-rendezői, a **II.3. Oktatói tervek** című fejezetben pedig oktatási-akadémiai terveimet sorolom fel: erdélyi színháztörténettel szeretnék foglalkozni, a magyar nyelvű rendezői iskolákat és a játéktörténetet kutatnám tovább; rendeznék, illetve didaktikai téren minél magasabb szinten szeretnék elmélet és gyakorlat kapcsolatával foglalkozni.